

ბიბლიოგრაფია

1. მოსიაშვილი ვალერი, ჭელიძე მედეა, აბუთიძე გოჩა - საბანკო საქმე - თბილისი, გამომცემლობა „დანი“ 2020.
2. ცაავა გიორგი, ბურდიაშვილი რატი, მოსიაშვილი ვალერი, – რიკოლოგია: ფინანსური რისკების სტრატეგიული მენეჯმენტი, თბილისი, გამომცემლობა „დანი“ 2020.
3. Paul Hopkin, Fundamentals of Risk Management: Understanding, Evaluating and Implementing Effective Risk Management. Printed and bound by GPI Groupe (UK) LTD, Croydon, CDRO 4YY <https://lccn.loc.gov/2018000956> [Last seen 11.10.2020];
4. <https://hbr.org/2012/06/managing-risks-a-new-framework> [Last seen 12.10.2020].

რისკის ცნება და მისი ტრანსფორმაცია საბანკო დაკრედიტებაში The concept of risk and its transformation into bank lending

ანი ბიბილური - ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, anibibiluri@gmail.com
Ani Bibiluri – Doctor of Business Administration
Georgian Technical University, anibibiluri@gmail.com

აბსტრაქტი. კომერციული ბანკები წარმოადგენენ საბაზრო ეკონომიკის ერთ-ერთ ცენტრალურ ელემენტს. საბანკო საქმიანობის ეფექტურობისთვის აუცილებელია ნებისმიერი ეროვნული ეკონომიკის პროგრესული განვითარება, რადგანაც საბანკო მომსახურებას მუდმივად იყენებენ თავიანთ საქმიანობაში, როგორც საოჯახო მეურნეობები, ისე საწარმოები და სახელმწიფო სტრუქტურები. არ არსებობს არცერთი ეკონომიკური სუბიექტი, ვინც ბანკის მომსახურებით არ სარგებლობს. საბანკო მომსახურების ასორტიმენტი საკმაოდ ფართოა, თუმცა მუდმივად ჩნდება ახალი, ხდება ძველი ტრადიციული საბანკო პროდუქტების მოდიფიკაცია. შეუძლებელია დავასახელოთ ეროვნული ეკონომიკის ისეთი სფერო, სადაც არ იქნება კომერციული ბანკების ეკონომიკური ინტერესები.

საბანკო სისტემის ჩამოყალიბების პერიოდში საქართველოში თავდაპირველად ითვლებოდა, რომ კომერციული ბანკები – ეს არის

ბანკები, რომელთა მთავარ მიზანს წარმოადგენს მაქსიმალური მოგების მიღება. თუმცა საბანკო სისტემის შემდგომმა განვითარებამ აჩვენა, რომ საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ბანკები უნდა ისწრაფოდნენ არამარტო შესაძლო მაქსიმალური მოგების მიღებისკენ, არამედ უზრუნველყონ რისკების მინიმიზაცია, ლიკვიდურობა, საიმედო და სტაბილური ფუნქციონირება, დაგეგმონ საკუთარი საქმიანობა თავიანთი საზოგადოების ინტერესთა გათვალისწინებით. მათ შორის მონაწილეობა მიიღონ სოციალური პროექტებისა და პროგრამების რეალიზაციაში, შეინარჩუნონ იმიჯი, განავითარონ ფილიალთა ქსელი და კლიენტთა დიდ ნაწილს მიაწოდონ მომსახურების ფართო სპექტრი. მოცემული სტატია ეხება რისკის ცნებასა და მის როლს საბანკო საქმიანობასა და დაკრედიტებაში.

საკვანძო სიტყვები: რისკი, საკრედიტო პოლიტიკა, დაკრედიტება, დივერსიფიკაცია.

Abstract. Commercial banks are one of the central elements of a market economy. The effective development of any national economy is essential for the efficiency of banking activities, as banking services are constantly used in their activities by households, enterprises and state structures. There is no economic entity that does not use the services of the bank. The range of banking services is quite wide, but new ones are constantly emerging, old traditional banking products are being modified. It is impossible to name a field of national economy where there will be no economic interests of commercial banks.

During the establishment of the banking system in Georgia, it was initially considered that commercial banks - these are the banks whose main goal is to make maximum profit. However, the further development of the banking system has shown that in a market economy, banks should strive not only to make the maximum possible profit, but also to ensure risk minimization, liquidity, reliable and stable operation, to plan their activities in the interests of their society. Among them are to participate in the implementation of social projects and programs, to maintain the image, to develop a branch network, to provide a wide range of services to a large part of the clients. This article deals with the concept of risk and its role in banking and lending.

Keywords: Risk, Credit policy, Lending, Diversification.

შესავალი. თანამედროვე სამყარო და ქვეყნის ეკონომიკის არსებობა ბანკების გარეშე წარმოუდგენელი ფაქტია. საქართველო განვითარებადი ქვეყნების რიცხვს მიეკუთვნება, საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ და საბაზრო ეკონომიკის პირობებში კომერციულ ბანკებს და მათ გამართულ

ფუნქციონირებას დიდი როლი ენიჭება, რადგანაც ნებისმიერი სახელმწიფოს ნორმალური ფუნქციონირებისა და განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია საფინანსო ინსტიტუტების გამართული მუშაობა. საბანკო ბიზნესი მთელ მსოფლიოში ეკონომიკის ერთ-ერთი მამოძრავებელი ძალაა. კომერციული ბანკების საქმიანობის მნიშვნელოვანი ასპექტია საკრედიტო პოლიტიკის ეფექტური განხორციელება, რომელსაც თან ახლავს რიგი რისკები. მათი აღმოფხვრით ან თუნდაც შემცირებით საფინანსო ინსტიტუტების საქმიანობა ჩვეულ რეჟიმში გრძელდება.

საბაზრო ეკონომიკის ერთადერთი მაკროეკონომიკური სფერო რომელმაც საკმაოდ რთული და წინააღმდეგობრივი გზა გამოიარა და შედეგსაც მიაღწია არის საბანკო სექტორი. იგი განვითარების თავისებურებებით ხასიათდება და მთლიანად ეკონომიკური სისტემის ქმედითუნიანობას განსაზღვრავს. საბაზრო ურთიერთობები წარმოდგენილია ფულად-საკრედიტო სისტემის აქტიური ფუნქციონირების გარეშე, ის უშუალო ზემოქმედებას ახდენს საბაზრო ეკონომიკის ყველა სფეროზე, განსაზღვრავს მის მიმართულებებს.

ძირითადი ნაწილი. ყოველ ჩვენგანს ყოველდღიურ ცხოვრებაში უამრავი გადაწყვეტილების მიღება გვიწევს სხვადასხვაგვარი საკითხის თაობაზე (განსაკუთრებით ბიზნესთან დაკავშირებული საკითხების ირგვლივ), რაც ხშირად მოითხოვს გარკვეულ გაბედულებას, რადგანაც დაკავშირებულია რისკთან, გაურკვევლობასა და საკმარისი ინფორმაციის უქონლობასთან.

მართალია რისკის პრობლემის შესწავლას აქვს მრავალსაუკუნოვანი ისტორია, მაგრამ მის განსაკუთრებით მნიშვნელოვან განვითარებას ადგილი ჰქონდა ბოლო რამდენიმე ათწლეულის განმავლობაში. პრაქტიკაში ხშირად ხდება, რომ გარისკვას მოაქვს ხელსაყრელი შედეგი, მაგრამ ყოველთვის არ არის რისკი „კეთილშობილური“ საქმე. ცხოვრებაში ყველაფერი კეთდება იმისათვის, რომ თავიდან ავიცილოთ გარისკვა - საშიში შესაძლო შედეგებით, ხოლო სადაც ეს გარდაუვალია, საჭიროა მივიღოთ ყველა ზომა, რათა მინიმუმამდე შევამციროთ გარისკვის ნეგატიური შედეგების ალბათობა.

ვარაუდობენ, რომ სიტყვა რისკი ნასესხებია ესპანელი მეზღვაურების ლექსიკონიდან. ესპანურ ენაზე სიტყვა რისკი ნიშნავს ციცაბო კლდეს, რაც დიდ საფრთხეს წარმოადგენდა მეზღვაურებისათვის, ხოლო ინგლისელები რისკს განმარტავენ როგორც „დანაკარგის ან ზიანის შესაძლებლობას ადამიანებისა და ქონებისთვის“.

იმისათვის, რომ სწორად განვსაზღვროთ ამა თუ იმ საქმიანობასთან დაკავშირებული რისკი და დარწმუნებით ვიმოქმედოთ სარისკო სიტუაციებში, საჭიროა გაგვაჩნდეს შესაბამისი ობიექტური ინფორმაცია, შეგვეძლოს რისკის გაზომვა და შეფასება. დავუფლოთ გარისკვის ობიექტური შეფასების ხელოვნებას ინტუიციური აზროვნების გარეშე.

მეცნიერების იმ მიმართულებას, რომელიც რისკს შეისწავლის - ოპერაციათა გამოკვლევა ეწოდება. იგი ფართოდ იყენებს ალბათობის თეორიას. ოპერაციათა გამოკვლევა ეწოდება სპეციალურ მეცნიერებას, რომელიც იკვლევს ადამიანთა მიზანმიმართული საქმიანობის რაციონალურად ორგანიზაციის საკითხებს.

კრიტიკული სიტუაციების, სარისკო მდგომარეობის ალბათობის გათვალისწინება საჭიროა დასაბუთებული გადაწყვეტილებების მისაღებად სხვადასხვა საქმიანობების და მათ შორის საბანკო საქმიანობის ანალიზისას. რისკის „წინასწარმეტყველება“ აუცილებელია მისი თავიდან აცილებისა და სხვა ნეგატიური შედეგების, ზარალის შესამცირებლად. ზემოთ აღნიშნული მიგვითითებს რისკის შეფასების მეთოდების დაუფლების სარგებლიანობაზე, თუმცა ჯერ კიდევ გოეთე გვაფრთხილებდა, რომ შეიძლება „იდეა მოგვეჩვენოს სასარგებლოდ მაგრამ არ ვიცოდეთ მისით სარგებლობა“.

რისკთან დაკავშირებულია არა მარტო ზიანი და დანაკარგები, არამედ დადებითი შედეგებიც, მილიონ გარისკვაზე შეიძლება მილიარდი წარმატება მოდიოდეს. შესაძლო რისკის შეფასება საშუალებას მოგვცემს დროულად შევქმნათ წარმოდგენა იმ შედეგებზე, რომელთაც გამოიწვევს ამა თუ იმ გადაწყვეტილების მიღება. რისკის გამოთვლა დაკავშირებულია წამოყენებული ამოცანის ხასიათთან, რომლის გადაჭრაზეც ზეგავლენას ახდენს განუსაზღვრელობის ხარისხი, დინამიურობა და პირობების ცვალებადობა დროში.

ჩვეულებრივ გამოიყოფა რისკის ორი სახე - დინამიური და სტატისტიკური. **დინამიური რისკი** ეს არის მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღების, საბაზრო და პოლიტიკური ცვლილებების შედეგად ძირითადი კაპიტალის ღირებულებების გაუთვალისწინებელ ცვლილებათა რისკი. ასეთმა ცვლილებებმა შეიძლება გამოიწვიოს როგორც დანაკარგები, ისე დამატებითი შემოსავლები.

სტატისტიკური რისკი - ეს არის საკუთრებისადმი ზიანის მიყენების შედეგად რეალური აქტივების დანაკარგებისა და აგრეთვე ორგანიზაციის

არაქმედითუნარიანობის გამო შემოსავლების დაკარგვის რისკი. აღნიშნულმა რისკმა შეიძლება მიგვიყვანოს მხოლოდ დანაკარგებამდე.

რისკის ხარისხობრივი ანალიზი შეიძლება იყოს შედარებით მარტივი. მისი მთავარი ამოცანაა განვსაზღვროთ რისკის ფაქტორები, ეტაპები და სამუშაოები, რომელთა შესრულებისას წარმოიქმნება რისკი და ა.შ. ესე იგი დავადგინოთ რისკის პოტენციური არეები, რის შედეგადაც მოვახდინოთ ყველა შესაძლო რისკების იდენტიფიცირება.

რისკის რაოდენობრივი ანალიზი ე.ი რიცხობრივი განსაზღვრა ცალკეული რისკებისა და მთლიანად პროექტების რისკისა - უფრო რთული პრობლემაა.

ყველა ფაქტორი, რომელიც ასე თუ ისე დაკავშირებულია და მოქმედებს პროექტის რისკის ხარისხზე, პირობითად შეიძლება დაიყოს ორ ჯგუფად: ობიექტური და სუბიექტური.

ობიექტურ ფაქტორებს მიეკუთვნება ფაქტორები, რომლებიც უშუალოდ არიან დაკავშირებულნი თვითონ ფორმაზე. ეს არის ინფლაცია, კონკურენცია, ანარქია, პოლიტიკური და ეკონომიკური ფაქტორები, ეკოლოგია, საბაჟო გადასახადები, თავისუფალი ეკონომიკური საქმიანობის ზონაში მუშაობის შესაძლებლობა და ა.შ.

სუბიექტურ ფაქტორებს კი მიეკუთვნება ფაქტორები, რომლებიც ახასიათებენ უშუალოდ მოცემულ დასაკრედიტებელ ობიექტს (მაგ: კომპანიას). ეს არის: საწარმოო პოტენციალი, ტექნიკური მდგომარეობა, ტექნოლოგიური სპეციალიზაციის დონე, უსაფრთხოების ტექნიკის დონე, ინვესტორთან და შემკვეთთან კონტრაქტების ტიპის შერჩევა და ა.შ. უკანასკნელი ფაქტორი დიდ როლს თამაშობს ფირმისათვის, რადგან კონტრაქტის ტიპზეა დამოკიდებული რისკის ხარისხი და გასამრჯელოს სიდიდე პროექტების დასრულებისას.

კომერციული ბანკების ეფექტიანობა დიდად არის დამოკიდებული რისკების პროფესიული მართვის დონეზე. რისკი წარმოადგენს მომავლის გაურკვევლობის შედეგს. რისკის გაგება სხვა არაფერია თუ არა მისგან თავის არიდების აუცილებლობა, ყოველთვის ფინანსური რისკი კომპენსაციას მოითხოვს, რის გამოც ხშირად ეს კომპენსაცია „რისკი-შემოსავლის“ თანაფარდობის სახით წარმოგვიდგება.

საბანკო რისკები იყოფა ეკონომიკურ და პოლიტიკურ რისკებად. **ეკონომიკური რისკები** განპირობებულია საბანკო საქმიანობაში არასასურველი მოვლენების გავლენით. **პოლიტიკურ რისკებს** იწვევს

ქვეყანაში სიტუაციის ცვლილებები, რაც ნეგატიურად ზემოქმედებს კომერციულ საწარმოთა საქმიანობაზე.

საბანკო რისკების პროფესიული მართვა საკრედიტო სისტემის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საქმეა, იგი ბანკის საქმიანობის ფართო სპექტრს მოიცავს. საბანკო სტრატეგიას და ტაქტიკას, აქტივებისა და პასივების ლიკვიდობის, რისკის ცალკეული სახეობის მართვას.

საბანკო რისკის მართვა მოიცავს სამ ეტაპს:

1. რისკის წარმოშობა, შესაძლო შემთხვევების წინასწარი პროგნოზი და ყველა არასასურველი სცენარის გათვლა;
2. შესაძლო ზარალის მასშტაბების ეკონომიკური შეფასება ანუ რა შეიძლება მოჰყვეს ფინანსური თვალსაზრისით კონკრეტულ რისკს;
3. რისკის დაზღვევის მეთოდების შემუშავება ან ზარალის ანაზღაურების წყაროების გამოძებნა, რომელიც რისკის შედეგებს შეამსუბუქებს ნაკლები დანაკარგებით.

რისკი ბანკირებისათვის ნიშნავს განუსაზღვრელობას დაკავშირებულს რამე მოვლენასთან. მაგალითად: გააკეთებს თუ არა კლიენტი კრედიტის პროლონგაციას განსაზღვრულ ვადაში? გაიზრდება თუ არა მომავალ თვეში დეპოზიტების მოცულობა? გაიზრდება თუ არა აქციების ფასი და მისი შემოსავალი? როგორი იქნება საპროცენტო განაკვეთის მოძრაობა მომავალში და მოახდენს თუ არა იგი გავლენას ბანკის შემოსავლების მოცულობაზე?

ფაქტიურად საბანკო კონტროლი ერთ-ერთი უმთავრესი ფაქტორია, რომელიც განსაზღვრავს ბანკის შემოსავლებს (მომგებიანობას) უახლოეს პერსპექტივაში. ეკონომიკური არამდგრადობის მომატებამ და აგრეთვე სესხებთან დაკავშირებულმა პრობლემებმა ელექტროენერგეტიკაში, უძრავ ქონებასა და საერთაშორისო (კრედიტებში) დაკრედიტებაში აიძულებდა ბანკებს ბოლო წლების განმავლობაში უმნიშვნელოვანესი ყურადღება დაეთმოთ საბანკო რისკის შეფასებისა და კონტროლის შესაძლებლობებისათვის.

საკრედიტო რისკის მართვის სისტემა, როგორც საკრედიტო პორტფელის მართვის სტრატეგიის - შემადგენელი ნაწილი, რომელიც ბანკის უმაღლესი ხელმძღვანელობის მიერ განისაზღვრება სამ ძირითად შემადგენელ რგოლს მოიცავს:

- 1) საკრედიტო პოლიტიკა, რომელიც ბანკში საკრედიტო საქმიანობის ძირითად მიმართულებას წარმოადგენს და მისი დაგეგმვა საჭიროა მოხდეს სწორად და გონივრულად;

2) საკრედიტო პორტფელის ფორმირების ძირითადი ორიენტირების დარგობრივი პრიორიტეტების განსაზღვრა;

3) მეთოდური მითითებები კრედიტებზე ფასწარმოქმნის მექანიზმის ფორმირებისას, რომლებიც განსაზღვრავენ თუ როგორი უნდა იყოს საპროცენტო განაკვეთები და საკომისიოები, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს ბანკის დაგეგმილი მომგებიანობის დადგენილი პარამეტრების შესრულება.

ბანკირები ამჟღავნებენ „შემფოთებას“ რისკის სხვადასხვა კატეგორიების მიმართ, როგორიცაა:

- საკრედიტო რისკი;
- დაუბალანსებელი ლიკვიდობის რისკი;
- საბაზრო რისკი;
- საპროცენტო რისკი;
- შემოსავლების საკმარისად მიუღებლობის რისკი (საკმარისი შემოსავლების მიუღებლობის რისკი);
- არაგადახდისუნარიანობის რისკი (გადახდისუნარიანობის) და ა.შ.

დაკრედიტებისას უმნიშვნელოვანესია **საკრედიტო რისკი**, რადგან იმის ალბათობაა, რომ ბანკის აქტივების ნაწილის ღირებულება, განსაკუთრებით კრედიტების, შემცირდება ან დავა ნულამდე. მიუხედავად იმისა რომ მფლობელის სახსრების წილი ბანკების მთლიანი აქტივების ღირებულებასთან მცირეა, კრედიტის უმნიშვნელო პროცენტმაც კი რომელიც განეკუთვნება „წარუმატებელს“, ბანკი შეიძლება გაკოტრების პირას მიიყვანოს.

ძირითადად გამოიყოფა საკრედიტო რისკის ორი მაჩვენებელი:

1. უმოქმედო აქტივების დამოკიდებულება კრედიტების მთლიან მოცულობასთან და სალიზინგო ვალდებულებასთან.

2. კრედიტებთან დაკავშირებული ჩამოწერების დამოკიდებულება კრედიტების მთლიან მოცულობასთან და სალიზინგო ვალდებულებასთან.

უმოქმედო აქტივები - ეს არის შემოსავლის მომტანი აქტივები, მათ შორის საკრედიტო დაბანდებების, რომელთა დაფარვის ვადა გავიდა 90 და მეტი დღის უკან.

ჩამოწერა - ეს არის კრედიტები, რომელთა შესახებ ბანკი დარწმუნდა რომ მათი დაფარვის ალბათობა ფაქტიურად ნოლის ტოლია, რომელიც ჩამოიწერება და გატარდება ხარჯებში, ხოლო თუ რომელიმე ამდაგვარი სესხი საბოლოო ჯამში რაღაც გარკვეულ შემოსავალს მოუტანს ბანკს, დაბრუნებული თანხა გამოითვლება საერთო ჩამოწერიდან და გამოიყენება

სუფთა ჩამოწერის თანხა. ამ ორი მაჩვენებლის გაზრდა ზრდის ბანკის საკრედიტო რისკსაც.

რა თქმა უნდა ბანკები გამოიყენებენ სხვადასხვა ხერხს არსებული რისკის თავიდან ასაცილებლად. პრაქტიკაში გამოიყენება რამდენიმე „დაცვითი რგოლი“ ბანკების ფინანსური პოზიციების შესანარჩუნებლად. მათ შორის შეიძლება გამოვყოთ ხარისხის მართვა, დივერსიფიკაცია, საკუთარი კაპიტალი.

ხარისხის მართვა - ბანკის ხელმძღვანელობის შესაძლებლობა გადაწყვიტოს წარმოქმნილი პრობლემები მანამდე, სანამ ისინი სერიოზულ დაბრკოლებად გადაიქცევიან ბანკისადმი, რადგან სერიოზულ პრობლემებს რთული შედეგი და დიდი დანაკარგი მოყვება. ხარისხის მართვა საჭიროა როგორც დაკრედიტების მთელ პროცესში, ასევე საბანკო საქმიანობის ყველა ასპექტში.

დივერსიფიკაცია - წყაროების მიღებისა და მიმართულებების ბანკის სახსრების გამოყენებისა, ასევე ითვლება რისკის შემცირების ერთ-ერთ მეთოდად. ბანკები საერთოდ ცდილობენ გამოიყენონ ორი ტიპის რისკის შემამცირებელი დივერსიფიკაცია: საპორტფელო და გეოგრაფიული.

- **პორტფელის დივერსიფიკაცია** ნიშნავს საბანკო კრედიტების განაწილებას კლიენტების ფართო წრეში, მათ შორის მსხვილ და საშუალო საწარმოებზე, სხვადასხვა დარგებში.

- **გეოგრაფიული დივერსიფიკაცია** კი მიმართულია კლიენტების მოსაზიდად სხვადასხვა გეოგრაფიული რაიონებიდან ან ქვეყნებიდან სხვადასხვა ეკონომიკური პირობებით.

ასეთი ფორმების დივერსიფიკაცია შედარებით ეფექტურად მოქმედებს საბანკო რისკის შესამცირებლად, როდესაც შემოსავლები, მიღებული სხვადასხვა ჯგუფის კლიენტებიდან, იცვლება დროში სხვადასხვა მიმართულებით. ამ შემთხვევაში ერთი ჯგუფის კლიენტებისაგან მიღებული შემოსავლების შემცირებას ენაცვლება (ან კომპენსირდება) მეორე ჯგუფის კლიენტებისაგან მიღებული შემოსავლების ზრდას.

ასევე მნიშვნელოვანია **საკუთარი კაპიტალის ფაქტორიც**. ბანკის საკუთარი კაპიტალის ხარჯზე კომპენსირდება „უიღბლო“ კრედიტებით გამოწვეული ხარჯი, მაგრამ ჩემი აზრით, საკუთარი კაპიტალი ზარალის დასაფარად ბანკმა უკიდურეს შემთხვევაში უნდა გამოიყენოს გაკოტრებიდან თავის დასაღწევად, ხოლო თუ ზარალი იმდენად დიდი აღმოჩნდა რომ იგი ვერ დაიფარება როგორც სხვა ჩვენს მიერ ჩამოთვლილი

ფაქტორების მეშვეობით ან საკუთარი კაპიტალით, მაშინ ბანკს მოუწევს „თავისი კარების დაკეტვა“.

რისკი არის „გაურკვევლობა ისეთი მოვლენების შედეგზე, როდესაც არსებობს ორი ან მეტი შესაძლებლობა“, რაც არ უნდა კარგი კრედიტუნარიანი იყოს მსესხებელი ამ შემთხვევაშიც შეიძლება მოხდეს ზარალი სრულად გაუთვალისწინებელი მოვლენების გამო. ბანკებს კი თავის მხრივ უჩნდებათ სარისკო სიტუაციები, რომლებიც მათი მომხმარებლის ბუნებას ასახავს. „სესხის პროცესი“ უნდა მოიცავდეს რისკის ანალიზს, რომელიც არსებითად არაფერია თუ არა სისტემური ცდა უპასუხოს კითხვას „რა შეიძლება არ გამოვიდეს?“. საშიშროება იმაში მდგომარეობს, რომ საკრედიტო ოფიცერმა და მენეჯერმა, რომლებიც ცდილობენ აღმოაჩინონ ყველა შესაძლებელი ხელისშემშლელი შემთხვევა, იმდენ პასუხს იპოვიან კითხვაზე, რომ ამას არცერთი გამსესხებელი არ მოიწონებს. რისკის ანალიზმა უნდა გაარკვიოს შესაძლებლობები. კეთილგონიერება და გამოცდილება გვასწავლის რომ ვერ შევძლებთ ამ რისკზე ყურადღების გადატანას, მოგვიწევს ისეთი სესხის გაცემა, რომელიც დროის გამოცდა ვერ გაუძლებს.

საბანკო კრედიტის უმეტესობა გაიცემა წარმოებებზე. მათ წინაშე წამოჭრილი რისკის რაოდენობა უსაზღვროა. ზოგიერთი რისკი დამახასიათებელი და ჩვეულებრივია, ამიტომ იგი ყოველთვის უნდა გავითვალისწინოთ. მენეჯერთა უნარის ნამდვილი გამოცდა ის ზღვარია სადამდეც მათ ესმით ეს რისკი და მისი კომპენსაცია. დღესდღეობით ბანკების მენეჯერებს ესმით, რომ მართალია მსესხებლის ანგარიშიდან ამონაწერი არსებითია, რადგან ის გამოაჩენს წარსული პერიოდის შედეგებს და ამდენად მომავლის გასაღებსაც იძლევა, მაგრამ მარტო ზემო აღნიშნულს არ შეუძლია შექმნას საფუძველი კრედიტის გაცემაზე გადაწყვეტილებისას. ბანკს არ შეუძლია უგულუბელყოს მონაცემები კომპანიის ბალანსისა და შემოსავლების გაანგარიშებიდან, უნდა გაითვალისწინოს ისინი, როგორც საბოლოო შედეგი იმისა, თუ რა გააკეთა და რა ვერ გააკეთა მენეჯმენტმა. მათი საშუალებით შეძლება შეფასდეს მენეჯერების წარმატება რისკის გააზრებაში, რომელიც გავლენას ახდენს ბიზნესზე და შეიძლება აღნიშნული რისკის ნაწილობრივი ან სრული აღმოფხვრა.

რა თქმა უნდა რისკის შესახებ უსასრულოდ შეგვიძლია ვისაუბროთ, ეს ამოუწურავი თემაა არა მარტო საბანკო-საფინანსო სექტორისთვის, არამედ ცხოვრებაშიც. ამიტომ მხოლოდ მისი სწორი და გონივრული მართვითაა

შესაძლებელი აცილება იმ ნეგატიური შედეგებისა, რომელიც შეიძლება ახლდეს რომელიმე რისკს. თუმცა ხშირად რისკი შეიძლება დადებითი შედეგების მომტანიც აღმოჩნდეს, მაგრამ ეს იშვიათია და გამართლებაზეა დამოკიდებული.

დასკვნა. მსოფლიო საბანკო ისტორია როგორც ცხადყოფს ბანკების წარუმატებლობის ბევრი შემთხვევის მიზეზი არის არასაკმარისი რისკის მენეჯმენტი და სუსტი კორპორაციული მმართველობა. სამწუხაროდ არცერთი ქვეყანა და მათ შორის საქართველოც არ არის დაზღვეული ასეთი შემთხვევებისაგან. სწორედ ამიტომ გარდამავალი პერიოდის ეკონომიკის ქვეყნებისათვის მეტად აქტუალური ხდება ბანკების ზედამხედველობის რეგულირების პროცესი და რისკების მინიმუმზაციის საკითხი.

კომერციული ბანკის საქმიანობის პროცესში ბანკის მიერ წარმოებული ოპერაციების დიდი ნაწილი საკრედიტო საქმიანობაზეა კონცენტრირებული და შესაბამისად მთელი შემოსავლების მიახლოებით 2/3-ზე მეტი საპროცენტო შემოსავლებზე მოდის, რაც ბანკის შემდგომი საქმიანობისათვის მყარ საფუძველს ქმნის. 2018 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ახალი რეგულაციები შემოვიდა დაკრედიტების სისტემაში, რითაც შეიცვალა სესხის გაცემის პირობები, მოცულობა და ვადები. ეს აღმოჩნდა ერთგვარი ნაბიჯი რისკების შემცირებისა და დაკრედიტების სფეროს დარეგულირებაში, სადაც ბანკი და მომხმარებელი ორივე მოგებულ პოზიციაზე აღმოჩნდა, რადგან კომერციული ბანკების ლიკვიდობის პრობლემების აღმოფხვრასა და მომხმარებელთა გადახდისუნარიანობის სწორ განსაზღვრას შეუწყო ხელი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მოსიაშვილი ვ., ჭელიძე მ., აბუთიძე გ., – საბანკო საქმე, სახელმძღვანელო, თბილისი, გამომცემლობა „დანი“, 2020.
2. ცაავა გ., აბრამია თ., ცაავა დ. – რისკოლოგია: ფინანსური და საბანკო -საკრედიტო რისკების მენეჯმენტი - თბილისი, გამომცემლობა „აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია“, 2007.
3. ცაავა გ., ხანთაძე გ. – საბანკო მენეჯმენტი (თეორია,მეთოდები და პრაქტიკა), სახელმძღვანელო, თბილისი, გამომცემლობა „დანი“, 2015.
4. ცაავა გ., ბურდიაშვილი რ., მოსიაშვილი ვ., – ფული, ფულის მიმოქცევა და კრედიტი, სასწავლო-პრაქტიკული სახელმძღვანელო. - თბილისი, გამომცემლობა „დანი“, 2017.